## DREPTURILE STATULUI PERMANENT NEUTRU

*Olga DORUL*

În prim-plan trebuie menţionate drepturile statului neutru permanent, ce decurg din calitatea sa de subiect de drept internaţional public, cum sunt: dreptul la independenţă, suveranitate şi integritate teritorială, pe care şi le asigură utilizând mijloacele apropriate, toate acestea fiind în conformitate cu principiile aplicate de către societatea internaţională. Impunerea respectării inviolabilităţii presupune opunerea la orice acţiuni cu caracter armat pe teritoriul statului neutru [1, p. 59]. În

vederea realizării acestor obiective, statul neutru permanent trebuie să dispună de o armată pentru a-şi apăra independența şi neutralitatea. Armata trebuie să fie nenumeroasă, bine instruită şi bine înarmată [2, p. 8]. Deseori statele neutre posedă un efectiv armat suficient pentru asigurarea respectării ceremonialului în vederea întâlnirii invitaților de onoare, trupe interne pentru paza instituțiilor penitenciare şi pentru acordarea ajutorului populației civile în caz de calamități naturale. Aceasta este o regulă nouă, iscată din practica internațională a statelor din zilele noastre. Pe când în trecut, interpretarea corectă şi loială a neutralității obliga statul să-şi dezvolte fără restricții şi limitări înarmarea, pentru a combate primii agresiunea [3, p. 41].

*Statul permanent neutru exercită drepturile ce decurg din personalitatea sa internațională (dreptul de a fi parte la tratate, de a participa la conferințe internaționale).* Statul neutru permanent poate să încheie tratate care reglementează interesele economice şi materiale, cum ar fi tratatele comerciale, de navigație, de comunicații, de extrădare etc., însă cu rezerva să nu-şi lege destinul cu un alt stat de natură să creeze cu el o anumită solidaritate sau să opereze o fuziune de instituții. Chiar în tratatele comerciale el trebuie să fie atent să nu accepte obligații incompatibile cu obligațiile sale pe timp de război [4, p. 699-700].

*Statul neutru are dreptul să-şi protejeze resortisanții pe teritoriul statelor beligerante.* Resortisanții statelor neutre se află sub protecția consulilor lor. Ei nu vor putea fi obligați la oarrrecare obligații civile sau militare față de statele beligerante [1, p. 59].

*Statul neutru are dreptul la respectarea bunurilor sale.* În principiu, toate bunurile aparținând resortisanților statelor neutre nu pot fi sechestrate, înstrăinate fără consimțământul interesatului. Statul beligerant, dacă invocă cazul de forță majoră, trebuie să acorde resortisantului neutru o indemnizație egală cu valoarea reală şi nu cu cea fixată de registrele naționale [1, p. 59-60].

*Statul permanent neutru va susține activ eforturile comunității internaționale în sfera dezarmării, consolidării încrederii şi cooperării interstatale* [5, p. 53]. Fundamentul acestui drept, ce poate fi interpretat de asemenea ca o obligație, constă în faptul că astăzi se poate susține că nu există stat care nu va avea de suferit în urma unui

conflict armat internaţional. În acest sens, statele neutre au dreptul de a participa la activităţile organizaţiilor internaţionale în vederea asigurării securităţii colective ale statelor. Prin urmare, statul neutru permanent va avea dreptul să facă parte din alianţele *defensive*, când acesta este atacat [4, p. 699]. Participarea statului neutru la asemenea alianţe, în anumite condiţii, poate deveni o formă a garanţiei securităţii sale şi a inviolabilităţii teritoriale. Totodată, statul neutru permanent nu va avea dreptul de a fi membru al organizaţiilor internaţionale ale căror scopuri şi principii contravin statutului său [6, p. 72].

*Dreptul la autoapărare* (individuală şi colectivă) împotriva unui atac armat îndreptat contra suveranităţii şi integrităţii teritoriale a statului constituie un drept recunoscut din toate timpurile, totodată, anume această prerogativă a statului neutru permanent a suscitat cele mai multe dezbateri atât în doctrină, cât şi în politică.

În prezent, angajamentul de nebeligeranţă, precum şi utilizarea forţei armate doar în scopuri de apărare, care le implică statutul de neutralitate este în deplină concordanţă cu principiile aplicate de către comunitatea internaţională.

Astăzi Carta Organizaţiei Naţiunilor Unite în articolul 51 proclamă că autoapărarea individuală sau colectivă constituie un drept de care se bucură statele. Recunoscând acest drept, Carta stabileşte condiţiile, limitele lui de exercitare. Această dispoziţie a Cartei, departe de a fi depăşită, îşi păstrează o importanţă şi o actualitate dintre cele mai mari, contribuind efectiv la asigurarea scopurilor menţinerii păcii şi securităţii internaţionale, la însăşi interzicerea forţei. În opinia autorului român V.Duculescu, dacă nu s-ar recunoaşte statelor, inclusiv celor neutre, posibilitatea de a-şi exercita dreptul de autoapărare individuală sau colectivă până la intervenţia comunităţii internaţionale, ele ar fi practic expuse, fără apărare, atacurilor armate din partea eventualului agresor şi lăsate la discreţia acestuia, în aşteptarea unei rezolvări politice a conflictului, care uneori poate întârzia [7, p. 465].

*Statul neutru are dreptul să ia parte la operaţiunile de menţinere a păcii realizate sub egida organizaţiilor internaţionale.* Deşi acest drept nu-şi găseşte consfinţire într-un tratat internaţional, practica

demonstrează că statele neutre participă activ la acest gen de operațiuni. În acest sens, putem aduce exemplul Elveției, care se angajează activ în operațiunile de menținere a păcii. În anul 1995 Consiliul federal al Elveției a acceptat ca trupele și materialul destinat garantării respectării acordurilor de la Dayton în Bosnia și Herțegovina să tranziteze teritoriul și spațiul aerian elvețiene, deoarece Consiliul de Securitate a ONU a autorizat expres această operație. Aceste exemple evocă faptul că neutralitatea nu este doar un instrument defensiv, statul neutru utilizându-l de asemenea în beneficiul păcii, dreptului și cooperării internaționale. Prin urmare, practicile realizate de Elveția în perioada anilor '90 în materia neutralității și concluziile formulate constituie o bază solidă care permite o realizare eficientă a statutului de neutralitate [8].

Totodată, dreptul enunțat mai sus, în anumite circumstanțe poate fi privit și ca obligație, dacă, spre exemplu, ONU invită un stat neutru să trimită contingente militare sau sanitare într-o zonă afectată de un conflict armat, statul neutru nu poate refuza această solicitare [9, p. 41].

Un alt drept specific este *dreptul de condamnare a acțiunilor agresorului (de exprimare a reproșurilor, dezaprobării* [10, p.12]**)** *și de compătimire a victimei agresiunii* [11, p.581]. Considerăm că, pornind anume de la conținutul acestui drept, autorul sovietic Ganiușkin califică drept o obligație a statului neutru permanent pe timp de război – adoptarea neutralității diferențiate [6, p. 72].

Strâns legată de subiectul în cauză este problema libertății presei, astfel, presa nu poate fi impusă la anumite restricții, deși în Elveția pe perioada războiului din 1945 ea a fost invitată la anumite rezerve, atunci când au început să devină cunoscute consecințele persecutărilor evreilor de către naziști. La fel, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, Elveția și Suedia n-au avut decât să accepte cerințele Germaniei referitor la „completa neutralitate” și au întreprins măsuri de limitare a libertății presei: adoptarea legilor de limitare a libertății presei pe timp de război, reacționarea prin mijloace legale contra ziarelor de defăimare, destituirea, precum și arestarea jurnaliștilor care îl atacau verbal pe Hitler [12, p. 45].

***Referințe:***

1. BACOT, B. *Des neutralités durables: origine, domaine et efficacité.* Paris: Librairie du Recueil Sirey, 1943.
2. BURIAN, AL. Schimbările geopolitice din lumea contemporană şi problemele statalităţii moldoveneşti în contextul proceselor de integrare europeană. În: *Revista Naţională de Drept*, 2005, nr. 1, p. 8.
3. REGNAUT, H. *Des effets de la neutralité perpetuelle en temps de paix/* Thèse pour le doctorat soutenue mardi le 14 juin 1898. Paris: V. GIARD & E. BRIERE, 1898.
4. FAUCHILLE, P. *Traité de droit international public.* Tome I-er; Paris: Rousseau & C-ie, 1922.
5. ИГНАТЕНКО, Г., ТИУНОВ, О. *Международное право.* Москва: Норма, 2000.
6. TAKACS, L., NICIU, M. I. *Drept internaţional public.* Bucureşti: Editura Didactică şi PEDAGOGICĂ, 1976.
7. DUCULESCU, V. *Instituţii de drept public şi relaţii internaţionale în dezvoltare.* Bucureşti: Lumina Lex, 2002.
8. *Raportul Consiliului federal al Elveţiei asupra practicii neutralităţii,* 2000. [Accesat 14.09.2019] Disponibil: https://www.eda.admin.ch/dam-/eda/fr/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/rapport-sur-la-pratique-neutralite-cours-conflit-kosovo-2000_FR.pdf
9. WAGNER, F. S. *Toward a New Central Europe.* A symposium on the problems of the Danubian nations. Florida: Danubian Press, Inc., Astor Park, 1970.
10. BIRR, G. *Fortune et Infortune de la neutralité/*Thèse pour le doctorat soutenue le 28 mars 1939. Paris: Imprimerie les presses modernes, 1939.
11. БЕКЯШЕВ, К.А. *Международное публичное право.* Учебник. Москва: Проспект, 2000.
12. KARSH, E. *Neutrality and small states.* London, New York: Routledge, 1990.